

Pelningumo rodiklių įmonių veiklos finansiniams rezultatams vertinti pasirinkimo problematika

Vilius Savickas

Vilniaus universitetas, Lietuva

vilius.savickas@evaf.vu.lt

Anotacija. Straipsnyje nagrinėjamas pelningumo rodiklių įmonių finansiniams veiklos rezultatams vertinti pasirinkimo klausimas. Kadangi teorijoje ir praktikoje egzistuoja daug įvairių pelningumo rodiklių, svarbu suvokti jų teikiamos informacijos panaudojimo galimybes, gebėti identifikuoti galimas rodiklių reikšmių nukrypimų priežastis bei įvertinti sąlygas, kada šių rodiklių pagrindu atlikta analizė gali teikti nepilną ar nepatikimą informaciją. Tyrimo tikslas yra išanalizuoti pagrindinius pelningumo rodiklius, jų galimus trūkumus ir potencialias analizės bei interpretavimo problemas. Straipsnyje taikyti mokslinės literatūros loginė ir lyginamoji analizė, sintezė ir apibendrinimas, statistinių duomenų analizė ir interpretavimas. Remiantis analizės rezultatais teigiama, kad nėra vieno universalus visus įmonės veiklos aspektus atspindinčio pelningumo rodiklio, nes jų patikimumui ir palyginimo su analogiškais kitų ūkio subjektų objektyvumui didelę įtaką daro nacionaliniai apskaitos standartai, įmonėse taikomi skirtingi savikainos kalkuliavimo, ilgalaikio turto nusidėvėjimo skaičiavimo, atsargų vertinimo ir kt. metodai.

Reikšminiai žodžiai: pelnas, pelningumo rodikliai, pardavimų pelningumas, nuosavo kapitalo pelningumas, turto pelningumas.

JEL klasifikacija: M41

Copyright © 2019 Vilius Savickas. Published by [Vilnius University Press](#)

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution Licence](#), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Pateikta / Submitted on 08.12.2019

Issues in selecting profitability indicators for the evaluation of corporate financial performance

Vilius Savickas

Vilnius University, Lithuania

vilius.savickas@evaf.vu.lt

Annotation. The article analyses the selection of profitability indicators for the evaluation of corporate financial performance. Both theory and practice, address a variety of profitability indicators, therefore, it is essential to understand the possibilities of using the information they provide, as well as to be able to identify potential reasons of indicator value deviations, and to assess the conditions causing the analysis performed based on these indicators to provide incomplete or unreliable information. The aim of the study is to analyse the main profitability indicators, their potential disadvantages, and possible issues in the analysis and interpretation of these indicators. Methods of logical and comparative analysis of the scientific literature, synthesis and generalisation, statistical data analysis and interpretation were used in this article. The results of the analysis show that there is no universal profitability indicator, that would cover all areas of company performance, because profitability indicators' reliability, as well as objectivity of comparison to other entities, are influenced by national accounting standards, different prime cost calculation methods, long-term assets depreciation methods, reserve assessment, and other methods.

Keywords: profit, profitability indicators, sales profitability, return on equity, return on assets.

JEL Code: M41

Įvadas

Įvado tekstas. Straipsnio įvade turi būti suformuluotas tyrimo tikslas ir uždaviniai, Įmonių veiklos finansinių rezultatų, jų uždirbto pelno vertinimo metodai yra nagrinėti ne vieno Lietuvos (Mackevičius ir kt., 2008; Aleknevičienė, 2009; Gudaitis ir Žagūnytė, 2013; ; Mackevičius ir kt., 2014; Labonaitė, G., Subačienė, R., 2014; Džikevičius ir Jonaitienė, 2015; Tamulevičienė, 2016) ir užsienio (Jewell ir Mankin, 2011; Tulsian, 2014; Kijewska, 2016) autoriaus. Kadangi absoliučių pelno rodiklių nepakanka veiklos finansiniam efektui įvertinti, šie ir kiti autoriai siūlo skaičiuoti įvairius pelningumo rodiklius.

Mokslinėje literatūroje dažniausiai teoriškai aprašomi ir empiriškai analizuojami yra šie pelningumo rodikliai: bendrasis pelningumas (angl. *Gross profit margin*), veiklos pelningumas (angl. *Operating profit margin* arba *Return on sales*, sutr. ROS), veiklos pelningumas prieš palūkanas, mokesčius ir nusidėvėjimą (amortizaciją), (angl. *Earnings before interest, taxes, depreciation and amortization margin*, sutr. EBITDA), grynas pelningumas (angl. *Net profit margin*), turto pelningumas (angl. *Return on assets*, sutr. ROA), nuosavo kapitalo pelningumas (angl. *Return on equity*, sutr. ROE).

Be išvardintųjų rodiklių yra ir daug kitų, išvestinių, papildomų, mažiau svarbių pelningumo rodiklių. Tokia pelningumo rodiklių įvairovė atsirado todėl, kad jų pasirinkimas ir apskaičiavimas, siekiant įvertinti finansinius veiklos rezultatus, labai priklauso nuo informacijos vartotojų tikslų, ūkio šakos ar atskirų įmonių pelningumo vertinimo tradicijų, įmonių pateikiamų finansinių ataskaitų detalumo lygio ir t.t.

Iškyla klausimas, į kuriuos rodiklius informacijos vartotojas pirmiausiai turėtų atkreipti dėmesį, ar yra universalių pelningumo rodiklių, kurie būtų tinkamiausi įmonių veiklos finansiniams rezultatams vertinti. Taip pat svarbu žinoti, kokie pagrindinių pelningumo rodiklių trūkumai ir privalumai, kokiomis sąlygomis jų patikimumas gali būti abejotinas ir, atitinkamai, kada gali prireikti papildomos informacijos ir vertinimo, priimant verslo valdymo, kreditavimo, investicinius ar kitus sprendimus. Tai aktualu analizuojant ir lyginant tiek Lietuvos, tiek užsienio įmonių finansinius rezultatus.

Šio straipsnio *tikslas* – išanalizuoti pagrindinius pelningumo rodiklius, jų galimus trūkumus ir potencialias analizės bei interpretavimo problemas.

Tyrimo objektas – pelningumo rodikliai ir jų teikiama informacija.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti pelningumo rodiklių naudojimo paskirtį ir naudingumą informacijos vartotojams.
2. Išnagrinėti pelningumo rodiklių analizės kryptis.
3. Identifikuoti galimas pelningumo rodiklių analizės problemas.

Tyrimo metodai – mokslinės literatūros loginė ir lyginamoji analizė, sintezė ir apibendrinimas, statistinių duomenų analizė ir interpretavimas.

1. Pelningumo vertinimo svarba

Laisvos konkurencinės rinkos sąlygomis visos įmonės, neatsižvelgiant į jų dydį, rūšį ir veiklos sritį, suinteresuotos didinti pelną. Pelno reikia įmonės finansiniam pajėgumui palaikyti, veiklos plėtrai ir tęstinumui užtikrinti (Mackevičius, Molienė, Poškaitė, 2008).

Tačiau, norint objektyviai įvertinti įmonės veiklos efektyvumą įvairiais aspektais, jos konkurencingumą ir tęstinumo galimybes, nepakanka analizuoti absoliutinius pelno

rodiklius ir jais remiantis priimti tam tikrus sprendimus. Bendrojo, grynojo ir kiti pelno (nuostolių) ataskaitoje pateikti pelno rodikliai dar neatskleidžia tikrojo įmonės veiklos vaizdo ir neatsako į klausimus, kiek reikės parduoti gaminių, atlikti paslaugų, padaryti investicijų, kad būtų galima uždirbti pelno (Mackevičius, 2007).

Tulsian (2014) teigimu, kaip absoliutus rodiklis, pelnas neturi reikšmės, palyginti su verslo įmonės efektyvumu. Labai didelis pelnas ne visada rodo tinkamą efektyvumą, o mažas pelnas ne visada yra įmonės veiklos nesklaidumų ženklas. Pelnas nėra svarbiausias kintamasis, kuriuo remiantis galima palyginti įmonės veiklos efektyvumą ir finansinį veiksmingumą.

Skirtingos įmonės, gaudamos vienodą pelną, gali dirbti nevienodai efektyviai, o absoliutus pelno rodiklis įmonės veiklos efektyvumą atspindi nepakankamai. Tai yra, lyginant įmonių, kurios gali būti labai skirtingos finansinės, investicinės, gamybinės ar komercinės veiklos požiūriu, absoliučius pelno rodiklius, sunku įvertinti jų ekonominę prasmę. Pavyzdžiui, turimi visų Lietuvos įmonių bendrojo pelno, tipinės veiklos pelno prieš apmokestinimą ir grynojo pelno duomenys tik atskleidžia pelno kitimo tendencijas (žr. 1 lentelę). Tačiau jie neparodo, kiek ši pelno kitimą lėmė atskirų ūkio šakų rezultatai. Konkretios ūkio šakos atveju absoliutūs pelno (nuostolių) rodikliai neparodo, kiek juos lėmė įmonių skaičius, teigiami ar neigiami atskirų įmonių rezultatai.

1 lentelė. Lietuvos įmonių veiklos rezultatai 2013-2017 metais

	2013	2014	2015	2016	2017
Įmonių skaičius	60706	67673	71445	73941	74730
Bendrasis pelnas (nuostoliai), mln. eur	13024	14152	15544	16798	18212
Tipinės veiklos pelnas (nuostoliai), mln. Eur	1906	2091	3149	3264	3639
Pelnas (nuostoliai) prieš apmokestinimą, mln. Eur	2425	2694	4292	5071	5060
Grynasis pelnas (nuostoliai), mln. Eur	2077	2239	3776	4520	4530

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Pelningumo rodikliai. *Verslo įmonių statistika 2017* [Business Statistics 2017]. 2018. Vilnius: Lietuvos Statistikos departamentas., p. 26

Galima pastebėti, kad bendra visų Lietuvos įmonių pelno suma augo, tačiau turint tik absoliučius pelno rodiklius įvertinti, ar jos veikė efektyviai yra sunku. Pasak Mackevičiaus, Giriūno, Valkausko (2014), šie pelno rodikliai dar neatskleidžia tikrojo įmonių veiklos vaizdo ir neatsako į klausimus, kiek reikėjo parduoti gaminių, suteikti paslaugų, padaryti investicijų, kad šie pelnai būtų uždirbti. Vertinant 2013–2017 m. laikotarpio visų Lietuvos įmonių pelno padidėjimą būtina atkreipti dėmesį ir į tai, kad šiuo laikotarpiu taip pat padidėjo ir įmonių skaičius. Remiantis šiais duomenimis galima apskaičiuoti, kad 2017 metais vienai įmonei vidutiniškai teko 1,77 karto daugiau grynojo pelno negu 2013 metais: atitinkamai 60,62 ir 34,21 tūkstančiai eurų. Tačiau tai dar neleidžia teigti, kad tiek pagerėjo visų šalies įmonių veiklos rezultatai ir geresnė tapo finansinė būklė. Neturint informacijos, kokie konkrečių įmonių veiklos rezultatai ir jų dinamika, kokių pelno priaugę davė naujų įmonių atėjimas, kaip efektyviai naudojamas įmonių disponuojamas turtas, absoliučius pelno rodiklius tiksliai interpretuoti nebus įmanoma.

Kai yra lyginami įmonės skirtingų finansinių laikotarpių ar skirtingų įmonių finansinės veiklos rezultatai, kažkurio pelno absoliutaus dydžio padidėjimas ar jo didesnis kiekis lyginant su kitais verslo subjektais nebūtinai reiškia, kad jos veiklos efektyvumas gerėja. Nes pelnas, Hermann, Frank, B., Frank, L. (2006). teigimu, yra statiškas, istorinis, retrospektyvinis terminas ir turi daugiau ataskaitinę, nei sprendimų priėmimo funkciją. Remiantis vien absoliučiu pelno dydžiu negalima įvertinti, koks yra gebėjimas iš kiekvieno

į įmonę investuoto euro gauti kuo daugiau pelno, kiek to pelno tenka kiekvienai akcijai, kokią įtaką skirtingais laikotarpiais jam darė uždirbtos pajamos ir patirtos sąnaudos ir pan. Todėl, Tulsian (2014) teigimu, naudojamo kapitalo produktyvumui išmatuoti ir veiklos efektyvumui įvertinti vienu iš geriausių būdų yra laikoma pelningumo analizė. Daug išsamesnė informacija gaunama apskaičiavus pelningumo rodiklius ir juos lyginant su pelningumu, kuris galėjo būti gautas pasirinkus alternatyvius investavimo būdus (Gudaitis, Žagūnytė, 2013). Tamulevičienė (2016) teigia, kad ypatingai daug naudingos informacijos gaunama, kuomet finansinių metų pelningumo rodikliai palyginami su ankstesnių laikotarpių pelningumo rodikliais, kitų įmonių pelningumo rodikliais, veiklos srities vidutiniais pelningumo rodikliais.

Dėl šios priežasties būtina ne tik atlikti absoliučių pelno rodiklių ir jų pokyčių analizę, bet ir nustatyti bei įvertinti pelningumo santykinius rodiklius. Po to, siekiant finansinių rezultatų gerinimo, reikėtų nustatyti veiksnus, darančius įtaką pelnui ir pelningumui, bei įvertinti jų poveikį, išsiaiškinti rezervus ir įvertinti pelno ir pelningumo didinimo galimybes.

2. Pelningumo rodiklių informacijos panaudojimo kryptys

Kaip teigia Mackevičius, Moliënė, Poškaitė (2008), pelningumą reikėtų apibūdinti kaip pelno (bendrojo, grynojo) ir tam tikro įmonės veiklos rodiklio santykį. Pelningumas ne tik parodo, kiek pelno tenka pardavimo pajamų, disponuojamo turto, akcinio kapitalo ar kito objekto įverčio vienam piniginiam vienetui. Jis, kaip pažymi Hermann, Frank B. ir Frank, L. (2006), skirtingai nuo pelno, yra konceptualiai siejamas su ateities pelno kaupimais ir apibūdina verslo pajėgumą pelno generavimo lygiuose. Tulsian (2014) pelningumą apibrėžia kaip tam tikros investicijos gebėjimą iš jos naudojimo uždirbti gražą.

Apskaičiuojant skirtingus pelningumo rodiklius tam tikras pelnas, dažniausiai grynasis, dalijamas iš atitinkamo, su investicijomis ir pelno uždirbimu siejamo, pardavimo pajamų, turto ar kapitalo rodiklio. Pagal tai pelningumo rodikliai ir yra klasifikuojami. Mokslinėje literatūroje išskiriamos 3 pelningumo rodiklių grupės: 1) pardavimo pelningumo; 2) turto pelningumo; 3) kapitalo pelningumo (Mackevičius, Giriūnas, Valkauskas, 2014).

Toks pelningumo rodiklių klasifikavimas į grupes padeda geriau suvokti jų apskaičiavimo metodiką, o informacijos vartotojams – pagal vartotojų segmentus – gauti jų poreikiams ir tikslams patenkinti reikalingiausią informaciją bei priimti teisingesnius sprendimus.

Mokslinėje literatūroje ir informacijos šaltiniuose minima virš 35 pelningumo rodiklių, tačiau dažniausiai aprašomi šie (žr. 2 lentelę):

2 lentelė. Pagrindiniai pelningumo rodikliai

Rodiklių grupė	Pavadinimas	Formulė
Pardavimo pelningumas	Bendrasis pelningumas	$\frac{\text{Bendrasis pelnas}}{\text{Pardavimo pajamos}}$
	Veiklos pelningumas	$\frac{\text{Tipinės veiklos pelnas}}{\text{Pardavimo pajamos}}$
	Pelningumas prieš palūkanas, mokesčius, nusidėvėjimą ir amortizaciją (EBITDA pelningumas)	$\frac{\text{Pelnas prieš palūkanas, mokesčius, nusidėvėjimą ir amortizaciją}}{\text{Pardavimo pajamos}}$
Turto pelningumas	Grynasis pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Pardavimo pajamos}}$
	Turto pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Turtas}}$
Kapitalo pelningumas	Akcinio kapitalo pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Akcinis kapitalas}}$
	Nuosavo kapitalo pelningumas	$\frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Nuosavas kapitalas}}$

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Venckevičiūte (2016)

Remiantis Mackevičiumi, Giriūnu, Valkausku (2014), galima teigti kad:

1) pardavimo pelningumo rodiklius skaičiuoja ir tiria: a) investuotojai – sprenddami ar apsimokės jų investiciniai projektai; b) organizacijų vadybininkai – priimdami sprendimus, kaip kontroliuoti produktų pardavimo kainą ir savikainą; c) kiti vidaus ir išorės informacijos vartotojai – siekdami tam tikrų tikslų ir interesų;

2) turto pelningumu domisi: a) verslininkai – vertindami gamybos, kitos veiklos arba atskirų jų segmentų pelningumą; b) investuotojai – sužinoti, ar turtas nėra naudojamas neefektyviai, netinkamai sandėliuojamas, grobstomas ir pan.;

3) kapitalo pelningumu domisi kapitalo savininkai, kreditoriai ir investuotojai – spręsti apie investicijų pelningumą, jų panaudojimo efektyvumą ir galimybę gauti dividendų.

Taigi, pardavimo pelningumo rodikliai vidaus ir išorės informacijos vartotojams padeda įvertinti pardavimo proceso pelningumą, turto pelningumo rodikliai esamiems ir būsimiems savininkams padeda įvertinti turto naudojimo racionalumą, o kapitalo pelningumo rodikliai investuotojams padeda spręsti apie esamų ir būsimų investicijų pelningumą ir jų alternatyvas. Šie rodikliai, Aleknevičienės (2009) teigimu, yra interpretuojami vienareikšmiškai: kuo pelningumas didesnis, tuo įmonės veikla valdoma geriau.

Svarbu pažymėti, kad visaapimančių tyrimų, atskleidžiančių, kurie iš išvardintųjų pelningumo rodiklių yra tinkamiausi įmonių veiklos rezultatams vertinti, Lietuvoje nėra atlikta. Tačiau, kai kuriuos finansinių rodiklių, tarp jų ir pelningumo rodiklių, pasirinkimo ir taikymo aspektus tyrė Dzikevičius, Jonaitienė (2015), Tamošiūnienė, Paškevičienė (2016) ir kiti. Pavyzdžiui, Dzikevičius, Jonaitienė (2015), siekdami nustatyti finansinių rodiklių aibę, padėsiančią kuo adekvačiau įvertinti bet kokiame Lietuvos sektoriuje veikiančią įmonę, ištyrė pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus 2 redakciją trijų ženklų

tikslumu išreikštus 137 sektorius. Jie atskleidė, kad iš pelningumo rodiklių daugiau nei 2/3 visų analizuotų Lietuvos sektorių pelno (pelningumo) vertinimui tinkami: 1) turto pelningumas; 2) nuosavo kapitalo pelningumas; 3) veiklos pelno prieš palūkanas, mokesčius (EBIT) ir turto santykis; apskaičiuojant EBIT pelną, skirtingai nei EBITDA, neeliminuoja nusidėvėjimo ir amortizacijos įtaka. Duomenys pirmųjų dvejų rodiklių apskaičiavimui nesunkiai gaunami iš organizacijų rengiamos finansinės atskaitomybės balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitų atitinkamų eilučių. Tuo tarpu autorių nagrinėjamą veiklos pelną (EBIT) tektų apskaičiuoti iš apskaičiuoto „pelno iki apmokestinimo“ eliminuojant uždirbtų bei sumokėtų palūkanų teigiamą ar neigiamą įtaką. Tad šio rodiklio apskaičiavimas, remiantis finansinėmis ataskaitomis, reikalauja papildomų skaičiavimų. Šiek tiek rečiau, Džikevičiaus, Jonaitienės (2015) teigimu, buvo naudojamas grynojo pardavimų pelningumo rodiklis (65 proc. atvejų), ir tik apie 26 proc. atvejų - bendrojo pardavimų pelningumo.

Taigi, skirtingi informacijos vartotojai gali naudoti įvairius pelningumo rodiklius, o dažniausiai skaičiuojami turto pelningumo, nuosavo kapitalo pelningumo, veiklos pelningumo ir grynojo pelningumo rodikliai.

3. Potencialios pelningumo rodiklių analizės problemos

Apskaičiuoti pagrindinius pelningumo rodiklius nėra sudėtinga, nes informacija reikalinga jų apskaičiavimui yra atrandama visuotinai teikiamuose finansinių ataskaitų rinkiniuose, o konkrečiai – balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitose. Tik norint apskaičiuoti tam tikrų produktų, veiklų, funkcijų ir pan. pelningumą jau būtina detalesnė, įmonės vidinė ir, todėl, konfidenciali informacija.

Tačiau žymiai daugiau problemų kyla pasirenkant šių rodiklių analizės būdus bei juos interpretuojant, tai yra ieškant tam tikrų rodiklių tarpusavio ryšių, nustatant jų nukrypimų priežastis ir veiksnis, galinčius nulemti tolesnį įmonės veiklos efektyvumą. Svarbiausia, kokybiškas interpretavimas neįmanomas be galimybės rodiklius palyginti rodiklius tarpusavyje.

Lyginimas yra vienas labiausiai paplitusių finansinės analizės tyrimo būdų. Kaip pažymi Mackevičius, Tamulevičienė, Valkauskas (2019), lyginant nustatoma ne tik tam tikrų rodiklių dinamika ir struktūra, bet ir nustatomi jų tarpusavio ryšiai ir priklausomybė, atskleidžiami veiksniai, turėję įtakos rodiklių pokyčiams.

Lyginimo būdo tikslai yra šie:

- 1) kito objekto faktinių rodiklių lyginimas. Tikslas - išsiaiškinti pranašumus ir trūkumus ir siekti geresnių rezultatų;
- 2) to paties objekto skirtingų laikotarpių rodiklių lyginimas. Tikslas – nustatyti dinaminis pokyčius;
- 3) rodiklių prognozavimas, siekiant įvertinti prognozių patikimumą (Mackevičius, Giriūnas, Valkauskas, 2014).

Kaip teigia Subramanyam, Wild (2009), ypač populiarūs du lyginamosios analizės metodai: kasmetinių pokyčių analizė ir laiko eilutės tendencijų analizė. Ji paprastai apima paeiliui einančių ar daugelio metų individualių finansinių ataskaitų rodiklių pasikeitimų peržiūrą. Analizuojant kiekvienos atskirai paimtos įmonės faktinius tam tikro laikotarpio pelningumo rodiklius, jie gali būti lyginami: a) su šios įmonės ar kitų lyginamųjų įmonių įvairių laikotarpių pelningumo rodikliais; b) su vidutiniais tos pačios arba kitos ūkio šakos ar visų šalies įmonių pelningumo rodikliais; c) su tos pačios įmonės ar kitų lyginamųjų įmonių planiniais ar geriausiais pelningumo rodikliais.

Šis pelningumo rodiklių lyginimas gali suteikti įvairiapusės informacijos tiek įvertinant praeitę, t.y. retrospektyvinius finansinius veiklos rezultatus, tiek siekiant nuspėti ūkinės veiklos perspektyvas bei planuoti ir, atitinkamų sprendimų pagalba, ateityje pasiekti

norimus finansinės būklės ir pelningumo rodiklius. Tačiau analizės metu būtina atsižvelgti į galinčias kilti potencialias problemas ir neapibrėžtumus.

Atliekant lyginamąją analizę dažnai lyginami pagal įvairias savo charakteristikas tarpusavyje labai besiskiriantys ūkio subjektai. Be to, lyginant ilgesnio laikotarpio duomenis, būtina atsižvelgti ir į neišvengiamai pasireiškiantį infliacijos poveikį, duomenų surinkimo, apibendrinimo bei pateikimo metodologijų pasikeitimus. Todėl, analizuojant pelningumo rodiklius, galima susidurti su įvairiomis iš to kylančiomis problemomis.

Remiantis Lesakova (2007), galima teigti jog įmonės gali susidurti su šiomis potencialiomis pelningumo rodiklių analizės problemomis:

1. Kadangi nemažai didelių įmonių vienu metu vykdo daug skirtingų veiklų visiškai skirtingose veiklos srityse, todėl šiais atvejais palyginimo tikslais yra sunku nustatyti reikšmingą veiklos srities vidurkių rinkinį. Todėl pelningumo rodiklių analizė yra labiau tinkama mažose, siauriau specializuotose, negu didelėse, daugialypėse įmonėse.

2. Dauguma įmonių nori būti geresnės nei vidutinės (nors pusė jų bus didesnė ir pusė mažesnė už medianą), todėl noras pasiekti vidutinį rezultatą nebūtinai yra gerai. Siekiant aukštų veiklos rezultatų, turėtų būti lygiuojamasi į šakos lyderių rodiklius.

3. Įmonių finansinių ataskaitų duomenis gali labai iškreipti infliacija – įrašytos vertės dažnai skiriasi nuo tikrųjų verčių. Todėl vienos įmonės arba įvairių įmonių ilgesnio laikotarpio lyginamoji analizė turi būti atliekama vertinant atsargiai.

4. Santykinų pelningumo rodiklių analizės rezultatus taip pat gali iškreipti sezoniniai veiksniai.

5. Skirtingos veiklos ir jų apskaitos praktika gali iškreipti palyginimų rezultatus. Pavyzdžiui, atsargų vertinimo ir nusidėvėjimo metodai gali turėti įtakos finansinėms ataskaitoms ir taip iškraipyti įmonių, kurios naudoja skirtingas apskaitos procedūras, palyginimus.

6. Sunku apibendrinti, ar tam tikras rodiklis yra „geras“ arba „blogas“.

Pažymėtina, kad santykiniai pelningumo „geri“ ar „blogi“ vertinimai gali būti priklausomi nuo santykinų rodiklių dalmenų dydžių ar reikšmingų jų pokyčių lyginamuoju laikotarpiu. Pavyzdžiui, jeigu įmonė turto turi nedaug, jį nuomojasi, tai jos turto pelningumas, esant tam pačiam grynojo pelno dydžiui, bus kur kas didesnis negu kitoje, stipriai kapitalizuotoje, daug turto turinčioje įmonėje. Arba, ilguoju laikotarpiu įmonei pardavus mažai veikloje panaudojamą ilgalaikį turtą, jos turto pelningumo ir apyvartumo rodikliai gali ženkliai pagerėti, bet tai nebūtinai reikš grynojo pelno padidėjimą. Todėl, norint atlikti gilesnę pelningumo analizę ir tinkamai interpretuoti apskaičiuotus santykinius rodiklius, reikia nuolatos stebėti finansinių ataskaitų absoliučių rodiklių pokyčius, statistinių procedūrų pagalba juos analizuoti.

Anksčiau išvardinti pelningumo rodikliai taip pat turi savo trūkumų ar taikymo apribojimų, o mokslinėje literatūroje apie šių rodiklių taikymą ir jų patikimumą pateikiama įvairių nuomonių. Pavyzdžiui, Lechtinen (1996) atlikti tyrimai rodo, kad teoriškai grynojo *pelningumo* rodiklis nėra patikimas, nes jo dydžiui didelę įtaką daro nacionaliniai apskaitos standartai. Grynojo pelno dydžio skirtumai atsiranda dėl skirtingos apskaitos metodikos. Anciūtės, Misiūno (2006) teigimu, grynąjį pelną veikia pelno mokesčio tarifas. Tačiau čia pažymėtina, kad tarpusavyje lyginant tos pačios šalies, tos pačios teisinės formos, to paties dydžio, ne vienerius metus veikiančias ir pagal kitus kriterijus panašias įmones, pelno mokesčio tarifo įtaka lyginamiems pelningumo rodikliams turėtų būti tokia pati ar panaši ir analizuojamus grynojo pelningumo rodiklius veikti pastoviai tolygiai. Todėl, prieš vertinant šį rodiklį, patartina išsiaiškinti, kokie pelno mokesčio tarifai buvo taikomi analizuojamai įmonei, kokiomis mokestinėmis lengvatomis buvo pasinaudota.

Kita vertus, pilnai pasikliauti *bendrojo pelningumo* rodikliu taip pat nėra racionalu. Įmonių parduotų identiškų prekių, produkcijos ar paslaugų pardavimo pajamos gali būti panašios ar dėl konkurencinės kovos ilgainiui išsilyginti, tačiau bendrojo pelno dydį tiesiogiai

neigiamai veikiantis jų savikainos dydis gali būti apskaičiuojamas labai skirtingai. Kaip teigia, kad Mackevičius, Molienė, Poškaitė (2008), pardavimų pelningumo rodiklių reikšmės, taigi ir jų vertinimas, labai priklauso nuo įmonės ir šakos ypatybių, vidutinių šakos rodiklių reikšmių. Dėl šių priežasčių atskirų įmonių bendrojo pardavimų pelningumo rodikliai gali skirtis netgi dešimtimis procentų ir jų rezultatus lyginti tarpusavyje gali būti keblu. Tai patvirtina ir Lietuvos Respublikos įvairių ekonominių veiklų bendrojo pardavimo pelningumo rodiklių 2017 metais skirtumai (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Įvairios ekonominės veiklos bendrojo ir grynojo pardavimo pelningumo rodikliai 2017 metais ir jų skirtumas

Ekonominė veikla	Bendrasis pelningumas, proc.	Grynasis pelningumas, proc.	Skirtumas, procentiniais punktais
1. Miškininkystė ir žuvininkystė	39,2	2,8	36,4
2. Kasyba ir karjerų eksploatavimas	28,5	5,4	23,1
3. Apdirbamoji gamyba	19,1	4,9	14,2
4. Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	27,4	8,2	19,2
5. Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	22,5	6,9	15,6
6. Statyba	23,5	3,2	20,3
7. Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	16,3	2,5	13,8
8. Transportas ir saugojimas	21,9	4,1	17,8
9. Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	50,4	2,3	48,1
10. Informacija ir ryšiai	43,9	9,8	34,1
11. Nekilnojamojo turto operacijos	49,7	28,4	21,3
12. Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	50,8	47,7	3,1
13. Administracinė ir aptarnavimo veikla	29,5	6,5	23,0
14. Švietimas	61,5	7,1	54,4
15. Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	55,6	9,1	46,5
16. Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	13,4	2,0	11,4
17. Kompiuterių ir asmeninių bei namų ūkio reikmenų taisymas; kita asmenų aptarnavimo veikla	48,0	1,9	46,1
Iš viso pagal ekonomines veiklos rūšis	21,8	5,4	16,4

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Pelningumo rodikliai. *Verslo įmonių statistika 2017 [Business Statistics 2017]*. 2018. Vilnius: Lietuvos Statistikos departamentas., p. 37

Lietuvos įmonių bendrasis pelningumas svyruoja nuo 13,4 proc. (meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla) iki 61,5 proc. (švietimo veikla). Apskritai, galima išvelgti, kad absoliučios daugumos su paslaugomis ir aptarnavimu susijusių veiklų – apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų, informacijos ir ryšių, nekilnojamojo turto operacijų, profesinės, mokslinės ir techninės veiklos, žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo, kompiuterių ir asmeninių bei namų ūkio reikmenų taisymo, kitos asmenų aptarnavimo veiklos – bendrasis pelningumas nėra mažesnis negu 43 proc. Kai tuo tarpu iš paminėtųjų ekonominių

veiklų, grynasis pardavimų pelningumas yra išskirtinai didelis tik profesinės, mokslinės ir techninės (47,7 proc.) bei nekilnojamojo turto operacijų (28,4 proc.) veiklose. Kitų veiklų grynasis pardavimų pelningumas svyruoja nuo 1,9 iki 9,8 proc., kas yra artima visų veiklų grynojo pardavimų pelningumo vidurkiui – 5,4 proc.

Vertinant įmones pagal visas Lietuvos ekonomines veiklos rūšis galima teigti, kad visos šalies bendrojo ir grynojo pelningumo vidurkiams bei skirtumui tarp jų – 16,4 procentinio punkto – artimiausi yra apdirbamosios gamybos (skirtumas - 14,2 proc. punkto), vandens tiekimo ir nuotekų valymo, atliekų tvarkymo (15,6 proc. punkto), transporto ir saugojimo (17,8 proc. punkto) ekonomikos veiklos rūšių rodiklių vidurkiai. Todėl šios veiklos galėtų būti pasirenkamos kaip etalonai analizuojant šalies ūkio pardavimų pelningumo rodiklių kitimo tendencijas.

Galima daryti prielaidą, kad tokie dideli bendrojo ir grynojo pelningumo skirtumai ir svyravimai šiose veiklos srityse atsiranda dėl savikainos kalkuliavimo metodo pasirinkimo, kuris, kaip teigia Žižytė, Tamulevičienė (2018), priklauso nuo įvairiausių veiksnių – įmonės gamybos tipo, technologinio proceso, produkcijos asortimento, išlaidų struktūros. Išlaidų struktūrą, jų skirstymą į tiesiogines ir netiesiogines bei vėlesnį netiesioginių išlaidų priskyrimą gamybinei savikainai ar veiklos sąnaudoms, lemia tai, kiek laisvės interpretacijoms suteikia verslo apskaitos standartai, kokie yra įmonės tikslai.

Priklausomai nuo šių tikslų, išlaidų ir parduotos produkcijos savikainos apskaitos praktikoje gali pasireikšti tokie atvejai:

- a) įmonės iš tiekėjų už greitą pirktų prekių ar paslaugų apmokėjimą gautas nuolaidas parodo kaip pajamas – tokiu būdu jų pajamų eilutė išauga, kartu padidėja ir jų rinkos dalis.
- b) įmonės įvairias sąnaudas jungia, kad konkurentai nepamatytų sąnaudų struktūros, todėl stengiasi daugiau sąnaudų pridėti prie savikainos, o ne prie veiklos sąnaudų, arba atvirkščiai.
- c) jeigu įmonė svarbiausiu rodikliu laiko bendrąjį pardavimų pelningumą, jai naudinga kiek įmanoma daugiau sąnaudų priskirti prie veiklos sąnaudų.

Todėl, stebint staigius bendrojo pelningumo rodiklio pokyčius, reikia: 1) patikrinti, ar nėra klaidų finansinėse ataskaitose; 2) peržiūrėti produkcijos gamybos technologiją, gamybos įrenginių būklę; 3) atlikti produkcijos asortimento, savikainos ir kainų analizę.

Taigi, bendrojo pelningumo rodiklis parodo įmonės vadovybės gebėjimą versti ūkine veikla bei parduoti pagamintą produkciją didesne kaina negu prekės savikaina; leidžia įmonės vadovybei kontroliuoti parduodamų prekių savikainą; vykdyti kainodaros politiką. Tačiau, skirtingai nuo grynojo pelningumo, bendrasis pelningumas nėra galutinius įmonės veiklos rezultatus atspindintis rodiklis, nes jį neigiamai veikia bendrosios ir administracinės sąnaudos. Šis rodiklis negali būti palygintas tarp įmonių, priklausančių skirtingoms pramonės šakoms. Kitas šio rodiklio trūkumas yra tas, kad negalime jo interpretuoti atskirai, neatsižvelgdami į grynąjį pelningumą. Grynasis pelnas bei jo pagrindu apskaičiuojamas grynasis pelningumas įmonių savininkams ir investuotojams yra kur kas svarbesnis, kadangi parodo, kokia uždirbtų pajamų dalis lieka įmonėje tolimesniam investavimui ar gali būti išmokėta dividendų pavidalu.

Veiklos pelningumo trūkumas yra tas, kad taikant šį rodiklį neatsižvelgiama į finansinės ir investicinės veiklos rezultatus, kurie gali daryti reikšmingą įtaką tiek įprastinės veiklos pelnui, tiek apmokestinamajam pelnui, todėl ir pelno mokesčiui. O EBITDA rodiklis eliminuoja ne tik pelno mokesčio, bet ir palūkanų teigiamą-neigiamą įtaką, todėl *EBITDA pelningumas* taip pat gali nepateikti pilno įmonės veiklos rezultatyvumo vertinimo. Teigiamas EBITDA rodiklio taikymo aspektas yra tai, kad eliminuojama nuo įmonės veiklos mąsto ir vadovų sprendimų praktiškai nepriklausančio nusidėvėjimo (amortizacijos) įtaka.

Turto pelningumo rodiklio pranašumas yra tas, kad vadovybė gali stebėti ir kontroliuoti turto naudojimą, tačiau turto pelningumui stiprią įtaką gali turėti šie veiksniai:

a) pasirinkto ilgalaikio materialaus turto nusidėvėjimo skaičiavimo metodo taikymas. Pavyzdžiui, įmonėje, taikančioje dvigubą mažėjančio balanso nusidėvėjimo skaičiavimo metodą, ilgalaikio materialiojo turto likutinė vertė, o tuo pačiu ir turto pelningumas, gali stipriai skirtis nuo įmonės, taikančios tiesinį nusidėvėjimo skaičiavimo metodą. Įmonėje, taikančioje dvigubą mažėjančio balanso nusidėvėjimo skaičiavimo metodą turto pelningumas pirmaisiais metais bus didesnis, o paskutiniaisiais metais – mažesnis, negu įmonėje, taikančioje tiesinį nusidėvėjimo skaičiavimo metodą.

b) pasirinkto atsargų įvertinimo balanse būdo. Jei ženklūs atsargų kiekiai apskaitoje bus parodomi įsigijimo savikaina, kuri stipriai „atsiliks“ nuo jų tikrosios vertės, tokioje įmonėje turto pelningumas tuo laikotarpiu bus taip pat didesnis.

c) turto įsigijimas ar pardavimas už sumas ženkliai besiskiriančias nuo to turto tikrosios rinkos vertės. Tai gali labai stipriai teigiamai ar neigiamai paveikti vidutinę metinę turto vertę.

Todėl, analizuojant konkrečios įmonės turto pelningumo rodiklius būtina atsižvelgti ne tik į jų dydį ar dinamiką, bet ir palyginti juos su kitų įmonių, vidutiniais ūkio šakos ar konkrečios šalies ekonomikos rodikliais. Pavyzdžiui, vidutinis Lietuvos ekonominėje veikloje naudojamo turto pelningumas (žr. 4 lentelę) yra 6,4 proc., kai maksimalus siekia 11,6 proc. – žmonių sveikatos priežiūroje ir socialiniame darbe, o minimalus yra 2,5 proc. – miškininkystėje ir žuvininkystėje. Šalies turto pelningumo rodiklio vidurkį labiausiai atitinka administracinė ir aptarnavimo veikla (6,3 proc.) bei didmeninė ir mažmeninė prekyba (6,6 proc.). Vidutinis šalies veiklų turto pelningumas galėtų būti kaip atskaitos riba, žemiau kurios konkrečios įmonės turto valdymas būtų įvertinamas patenkinamai, silpnai ar ir nepatenkinamai, o aukščiau – teigiamai.

4 lentelė. Įvairių ekonominių veiklų turto ir nuosavo kapitalo pelningumo rodikliai 2017 metais

Ekonominė veikla	Turto pelningumas, proc.	Nuosavo kapitalo pelningumas, proc.
1. Miškininkystė ir žuvininkystė	2,5	3,3
2. Kasyba ir karjerų eksploatavimas	4,5	6,3
3. Apdirbamoji gamyba	8,5	14,1
4. Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	4,3	8,4
5. Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	2,6	6,0
6. Statyba	4,6	8,9
7. Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	6,6	13,8
8. Transportas ir saugojimas	5,4	9,4
9. Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų veikla	3,1	7,9
10. Informacija ir ryšiai	10,0	18,4
11. Nekilnojamojo turto operacijos	4,7	8,9
12. Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	8,0	10,9
13. Administracinė ir aptarnavimo veikla	6,3	11,8
14. Švietimas	10	16,7
15. Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	11,6	21,0
16. Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	8,5	21,8
17. Kompiuterių ir asmeninių bei namų ūkio reikmenų taisydas; kita asmenų aptarnavimo veikla	3,3	10,7
Iš viso pagal ekonomines veiklos rūšis	6,4	11,4

Šaltinis: sudaryta autoriaus, remiantis Pelningumo rodikliai. Verslo įmonių statistika 2017 [Business Statistics 2017]. 2018. Vilnius: Lietuvos Statistikos departamentas., p. 37

Nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis leidžia palyginti įmonės nuosavo kapitalo grąžą su kitų įmonių, ūkio šakos ar visos šalies ekonomikos vidutine kapitalo grąža bei pasirinkti geriausias investavimo kryptis. Šis pelningumo rodiklis didesnių trūkumų neturi, tačiau juo taip pat gali būti manipuliuojama, kai perkamos savos akcijos ir nuosavo kapitalo grąža ženkliai padidėja ne dėl didesnės vertės sukūrimo įmonėje, o tik dėl sumažėjusios akcininkų nuosavybės. Todėl interpretuojant rodiklį turėtų būti analizuojami ne tik nuosavo kapitalo pelningumo pokyčiai, bet ir paties nuosavo kapitalo dydžio pokyčiai. Taip pat svarbu atsižvelgti į kitų ta pačia veikla užsiimančių įmonių ar ūkio šakų nuosavo kapitalo pelningumą. (žr. 4 lentelę).

Didžiausias nuosavo kapitalo pelningumas yra meninėje, pramoginėje ir poilsio organizavimo veikloje – 21,8 proc. ir sveikatos priežiūroje ir socialiniame darbe – 21,0 proc., o mažiausias yra miškininkystėje ir žuvininkystėje – 3,3 proc. Šalies vidurki – 11,4 proc. – labiausiai atitinka kompiuterių ir asmeninių bei namų ūkio reikmenų taisymas; kita asmenų aptarnavimo veikla (10,7 proc.), profesinė, mokslinė ir techninė veikla (10,9 proc.) administracinė ir aptarnavimo veikla (11,8 proc.). Taigi, tiesiogiai investuojantiems į konkrečius Lietuvos verslus ar įsigyjantiems kitų įmonių akcijų per finansinio investavimo platformas, pirmiausia reikėtų orientuotis į tas veiklas, kurios turi arba gali turėti ne mažesnę kaip 11 procentų kapitalo grąžą.

Visi anksčiau išnagrinėti pelningumo rodikliai yra svarbūs ir skirtingoms informacijos vartotojų grupėms įmonių pelno įvertinimą pateikia jiems reikalingais pjūviais. Vis dėl to, verslo įmonė pirmiausia yra turto prieaugio per pelną siekiantis ūkio vienetas, todėl galima teigti, kad iš anksčiau minėtų informacijos vartotojų grupių jos veiklos rezultatai labiausiai rūpi teisėtiems investuotojams-savininkams, kurie ir turi teisę pristi tolesnius įmonės valdymo ir investavimo į ją sprendimus. Kadangi galutinį atitinkamo laikotarpio veiklos rezultatą atspindi grynasis pelnas, o kapitalo investavimo alternatyvos pasirinkimą geriausiai apsprendžia jo esama ar būsima grąža, galima daryti prielaidą kad labiausiai skaičiuojami ir analizuojami turėtų būti grynojo pelningumo ir nuosavo kapitalo pelningumo rodikliai.

Išvados

1. Skirtingos įmonės, gaudamos vienodą pelną, gali dirbti nevienodai efektyviai, o absoliutus pelno rodiklis įmonės veiklos efektyvumą atspindi nepakankamai. Kai yra lyginami įmonės skirtingų finansinių laikotarpių ar skirtingų įmonių finansinės veiklos rezultatai, kažkurio pelno absoliutaus dydžio padidėjimas ar jo didesnis kiekis lyginant su kitais verslo subjektais nebūtinai reiškia, kad jos veiklos efektyvumas gerėja. Konkrečios ūkio šakos atveju absoliutūs pelno (nuostolių) rodikliai neparodo, kiek juos lėmė įmonių skaičius, teigiami ar neigiami atskirų įmonių rezultatai. Daug išsamesnė informacija gaunama apskaičiavus pelningumo rodiklius ir juos lyginant su pelningumu, kuris galėjo būti gautas pasirinkus alternatyvius investavimo būdus, o ypatingai daug naudingos informacijos gaunama, kuomet finansinių metų pelningumo rodikliai palyginami su ankstesnių laikotarpių pelningumo rodikliais, kitų įmonių pelningumo rodikliais, veiklos srities ar visos šalies ekonomikos vidutiniais pelningumo rodikliais.

2. Pardavimo pelningumo rodikliai vidaus ir išorės informacijos vartotojams padeda įvertinti pardavimo proceso pelningumą, turto pelningumo rodikliai įvertinti turto naudojimo racionalumą, o kapitalo pelningumo rodikliai padeda spręsti apie esamų ir būsimų investicijų pelningumą ir jų alternatyvas. Todėl nėra vieno universalaus pelningumo rodiklio, tinkamo iškart visoms informacijos vartotojų grupėms ir atitinkančio jų visų

poreikius, o jų reikšmes interpretuoti lengviausia kai lygiuojamasi į nagrinėjamo verslo segmento lyderius.

3. Lyginant analizei naudojamus ilgesnio laikotarpio duomenis reikia iširti ir įvertinti: a) neišvengiamai pasireiškiantį infliacijos poveikį; b) galimą sezoniškumo įtaką; c) duomenų surinkimo, apibendrinimo bei pateikimo metodologijų pasikeitimus; d) staigius absoliučių finansinių rodiklių pokyčius, klaidas jose.

4. Visi pelningumo rodikliai turi savo trūkumų ar taikymo apribojimų, nes jų patikimumui ir palyginimo su analogiškais kitų ūkio subjektų objektyvumui didelę įtaką daro nacionaliniai apskaitos standartai, įmonėse taikomi skirtingi savikainos kalkuliavimo, ilgalaikio turto nusidėvėjimo skaičiavimo, atsargų vertinimo ir kt. metodai.

Literatūra

Aleknevičienė V. 2009. *Įmonės finansų valdymas*. Kaunas: VšĮ „Spalvų kraitelė“. 432 p.

Anciūtė, A.; Misiūnas, A. 2006. Lietuvos pramonės finansiniai rodikliai ir efektyvumas. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 2(7), 5–12.

Bagdonienė, D.; Daunorienė, A.; Simanavičienė, A. 2011. Nevyriausybių organizacijų veiklos kokybės ir efektyvumo vertinimas. *Ekonomika ir vadyba*. 16, p. 654–663.

Dzikevičius, A.; Jonaitienė, B. 2015. Finansinių santykinių rodiklių, geriausiai įvertinančių skirtinguose Lietuvos sektoriuose veikiančias įmones, paieška. *Verslas: teorija ir praktika* 16(2), 174–184.

Gudaitis, T.; Žagūnytė, U. 2013. *Įmonių pelningumo vertinimo sistemos teoriniai aspektai*. *Vadyba*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

Hermann, S.; Frank, B.; Frank, L. 2006. *Didinkite pelną, ne rinkos dalį: kaip uždirbti daugiau pelno didelės konkurencijos rinkose*. Vilnius: UAB „Verslo žinios“

Kijewska, A. 2016. Determinants of the return on equity ratio (ROE) on the example of companies from metallurgy and mining sector in Poland. *Metalurgija*. 55(2), 285–288.

Labonaitė, G.; Subačienė, R. 2014. Grynojo pelningumo vertinimo metodika. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika*. 16, 78–87.

Lechтинен, J. 1996. *Financial Ratios in an International Comparison. Validity and Reliability*. Vaasa: Universitas Wasaensis.

Lesakova, L. 2007. Uses and Limitations of Profitability Ratio Analysis in Managerial Practice. *5th International Conference on Management, Enterprise & Benchmarking*, June 1-2 2007, Budapest.

Mackevičius, J. 2007. *Organizacijų veiklos analizė: informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas: monografija*. 2-asis patais. ir papild. leid. Vilnius: TEV.

Mackevičius, J.; Giriūnas L.; Valkauskas R. 2014. *Finansinė analizė: vadovėlis*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Mackevičius, J.; Molienė, O.; Poškaitė, D. 2008. Bendrojo pardavimų pelningumo kompleksinės analizės metodika. *Ekonomika*. 81, 74–89.

Mackevičius, J.; Tamulevičienė, D.; Valkauskas, R. 2019. Statistinio lyginimo būdo naudojimas atliekant įmonės finansinės būklės analizę. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika*. 19, 7. doi: 10.15388/batp.2019.7.

Subramanyam, K.R.; & Wild, J.J. (2009). *Financial statement analysis* (10th ed.). New York, NY: McGraw-Hill.

Tamošiūnienė, R.; & Paškevičienė, J. 2016. Finansinių rodiklių ryšys su listinguojamos įmonės akcijų kaina nustatant vertę. *Mokslas – Lietuvos ateitis*. 8(2), 182–191.

Tamulevičienė, D. 2016. Methodology of complex analysis of companies' profitability. *Entrepreneurship and sustainability issues*. 4 (1), 53–63.

Tulsian M. 2014. Profitability Analysis (A comparative study of SAIL & TATA Steel). *IOSR Journal of Economics and Finance (IOSR-JEF)* 3(2) I (Mar.-Apr. 2014), 19–22.

Verslo įmonių statistika 2017 [Business Statistics 2017]. 2018. Vilnius: Lietuvos Statistikos departamentas. Prieiga per: <<https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=32064>> [žiūrėta 2019 12 01].

Vertybinių popierių birža NASDAQ OMX. 2010. Organizacijų finansinė analizė: rodiklių skaičiavimo metodika. Vilnius. 97 p. Prieiga per: <http://www.nasdaqbaltic.com/files/vilnius/leidiniai/Rodikliu_skaiciavimo_metodika-final.pdf> [žiūrėta 2019 12 01].

Žižytė, V.; Tamulevičienė, D. 2018. Veiklos sritimis grįsto savikainos skaičiavimo metodo taikymas: buhalterines ir audito paslaugas teikiančios įmonės atvejis. *Buhalterinės apskaitos teorija ir praktika*. 17-18, 180–197.

Vilius Savickas: Jaunesnysis asistentas, Apskaitos ir audito katedra, Vilniaus universitetas, Ekonomikos ir verslo administravimo fakultetas, Email: vilius.savickas@evaf.vu.lt.

Vilius Savickas: Teaching assistant, Department of Accounting and Auditing, Vilnius University, Faculty of Economics and Business Administration, Email: vilius.savickas@evaf.vu.lt.